Capítol 5

1

Zeros de funcions

Zeros de funcions

Introducció

Es volen calcular solucions d'equacions del tipus:

$$f(x) = 0 \ .$$

Les solucions s'anomenen els zeros de f. Quan f és un polinomi s'anomenen també arrels de f. Es considera primer el cas d'una sola equació en una variable.

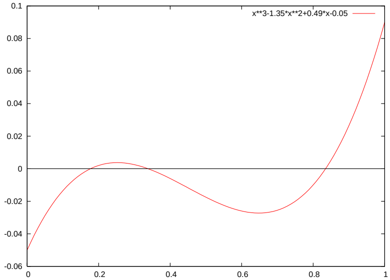

$$f(x) = x^3 - 1.35\ x^2 + 0.49\ x - 0.05$$

Zeros de funcions

Estratègia

1. **Localització**: Buscar on es troben els zeros.
2. **Separació**: Determinar dominis que continguin un únic zero.
3. **Aproximació**: Calcular successions d'aproximacions que convergeixin cap als zeros.

Mètode de bisecció

El teorema de Bolzano (I)

Sigui $f : [a, b] \to \mathbb{R}$ una funció contínua amb $f(a)f(b) < 0$. Llavors, existeix $\alpha \in (a, b)$ tal que $f(\alpha) = 0$.

Demostració pel mètode de bisecció

0) Es parteix de l'interval $[a_0, b_0] = [a, b]$, $i = 0$.
1) Per a cada interval $[a_i, b_i]$ amb $f(a_i)f(b_i) < 0$ es considera l'abcissa mitjana $c_{i+1} = (a_i + b_i)/2$.
2)
   - Si $f(c_{i+1}) = 0$, $\alpha = c_{i+1}$ i s'atura el procés.
   - Si $f(a_i)f(c_{i+1}) < 0$, es pren el nou interval $[a_{i+1}, b_{i+1}] = [a_i, c_{i+1}]$.
   - Sinó, $f(c_{i+1})f(b_i) < 0$, es pren el nou interval $[a_{i+1}, b_{i+1}] = [c_{i+1}, b_i]$.
3) $i = i + 1$ i es repeteixen 1) i 2).

Mètode de bisecció

El teorema de Bolzano (i II)

El procés s'atura quan s'ha trobat un zero α.
Mentre no s'atura el procés, es construeix una successió d'intervals encaixats

$$[a, b] = [a_0, b_0] \supset [a_1, b_1] \supset \ldots \supset [a_i, b_i] \supset \ldots,$$

la longitud dels quals tendeix cap a zero. Per tant, existeix α tal que

$$\lim_{i\to\infty} a_i = \lim_{i\to\infty} b_i = \alpha\ .$$

Com que f és contínua,

$$\lim_{i\to\infty} f(a_i) = \lim_{i\to\infty} f(b_i) = f(\alpha)\ .$$

Com $f(a_i)f(b_i) < 0$ per a tot i, tenim

$$0 \geq \lim_{i\to\infty} f(a_i)f(b_i) = f(\alpha)^2.$$

Això només és possible si $f(\alpha) = 0$.

Mètode de bisecció

Teorema de Rolle

Teorema de Rolle.
Sigui $f : [a, b] \to \mathbb{R}$ contínua en $[a, b]$ i derivable en (a, b) amb $f(a) = f(b)$. Llavors, existeix $\beta \in (a, b)$ tal que $f'(\beta) = 0$.

Corol·lari (Bolzano + Rolle).
Sigui $f : [a, b] \to \mathbb{R}$ contínua en $[a, b]$ i derivable en (a, b) amb $f(a)f(b) < 0$ i tal que $f'(x) \neq 0$ per a tot $x \in (a, b)$. Llavors, existeix un únic $\alpha \in (a, b)$ per al qual $f(\alpha) = 0$.

Mètode de bisecció

Comentaris finals

- El Teorema de Bolzano és una eina per **localitzar** zeros de funcions contínues. Ens diu que hi ha zeros en un cert interval, però no quants.
- El Teorema de Bolzano amb el Teorema de Rolle, permeten demostrar que hi ha una única solució en un cert interval si es compleixen les hipòtesis: canvi de signe de la funció i no anul·lació de la derivada.
- La demostració del Teorema de Bolzano dóna un mètode de càlcul d'un zero de la funció: el **mètode de bisecció**.
- Des del punt de vista teòric, el procés de bisecció pot ser infinit.
- Des del punt de vista numèric, pararem el procés quan $f(c_i)$ o $b_i - a_i$ siguin prou petits, per sota d'una certa **tolerància**.
- El mètode de bisecció és sempre **convergent** si es parteix d'un interval $[a, b]$ per al qual $f(a)f(b) < 0$.

Mètode de bisecció

Exemple: Zeros de la funció $f(x) = \exp(x - 0.5) - 2x + 0.35$.

Es té $f'(x) = \exp(x - 0.5) - 2$, així doncs la funció té un únic extrem local a $x_m = \log(2) + .5 \simeq 1.19315$. Més precisament:

- la funció és estrictament decreixent a $(-\infty, x_m)$;
- la funció és estrictament creixent a $(x_m, +\infty)$;
- x_m és un mínim global, i a més $f(x_m) = 1.35 - 2\ \log(2) \simeq -0.0362944 < 0$.

Com que $\lim_{x\to-\infty} f(x) = +\infty$ i $\lim_{x\to+\infty} f(x) = +\infty$,

- f té un únic zero α_1 a l'interval $(-\infty, x_m)$;
- f té un únic zero α_2 a l'interval $(x_m, +\infty)$;
- Els únics zeros de f són α_1 i α_2.

Mètode de bisecció

Exemple: Zeros de la funció $f(x) = \exp(x - 0.5) - 2x + 0.35$.

Representació gràfica:

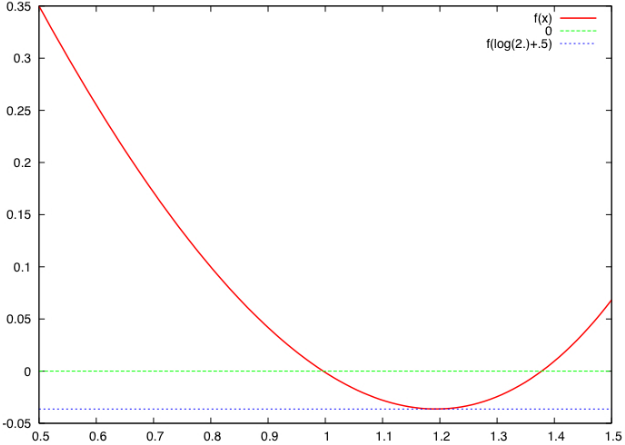

Mètode de bisecció

Exemple: Zeros de la funció $f(x) = \exp(x - 0.5) - 2x + 0.35$.

Càlcul d'α_1 (amb 8 dígits): $\alpha_1 = 0.99639033$

n	a_i	b_i	$b_i - a_i$	$f(a_i)$	$f(b_i)$	c_{i+1}	$f(c_{i+1})$
0	0.950000000	1.050000000	1.0e-01	1.8e-02	-1.7e-02	1.000000000	-1.3e-03
1	0.950000000	1.000000000	5.0e-02	1.8e-02	-1.3e-03	0.975000000	8.0e-03
2	0.975000000	1.000000000	2.5e-02	8.0e-03	-1.3e-03	0.987500000	3.2e-03
3	0.987500000	1.000000000	1.2e-02	3.2e-03	-1.3e-03	0.993750000	9.5e-04
4	0.993750000	1.000000000	6.2e-03	9.5e-04	-1.3e-03	0.996875000	-1.7e-04
5	0.993750000	0.996875000	3.1e-03	9.5e-04	-1.7e-04	0.995312500	3.9e-04
6	0.995312500	0.996875000	1.6e-03	3.9e-04	-1.7e-04	0.996093750	1.1e-04
7	0.996093750	0.996875000	7.8e-04	1.1e-04	-1.7e-04	0.996484375	-3.4e-05
8	0.996093750	0.996484375	3.9e-04	1.1e-04	-3.4e-05	0.996289063	3.6e-05
9	0.996289063	0.996484375	2.0e-04	3.6e-05	-3.4e-05	0.996386719	1.3e-06
10	0.996386719	0.996484375	9.8e-05	1.3e-06	-3.4e-05	0.996435547	-1.6e-05
11	0.996386719	0.996435547	4.9e-05	1.3e-06	-1.6e-05	0.996411133	-7.4e-06
12	0.996386719	0.996411133	2.4e-05	1.3e-06	-7.4e-06	0.996398926	-3.1e-06
13	0.996386719	0.996398926	1.2e-05	1.3e-06	-3.1e-06	0.996392822	-8.9e-07
14	0.996386719	0.996392822	6.1e-06	1.3e-06	-8.9e-07	0.996389771	2.0e-07
15	0.996389771	0.996392822	3.1e-06	2.0e-07	-8.9e-07	0.996391296	-3.5e-07
16	0.996389771	0.996391296	1.5e-06	2.0e-07	-3.5e-07	0.996390533	-7.3e-08
17	0.996389771	0.996390533	7.6e-07	2.0e-07	-7.3e-08	0.996390152	6.3e-08
18	0.996390152	0.996390533	3.8e-07	6.3e-08	-7.3e-08	0.996390343	-5.3e-09
19	0.996390152	0.996390343	1.9e-07	6.3e-08	-5.3e-09	0.996390247	2.9e-08
20	0.996390247	0.996390343	9.5e-08	2.9e-08	-5.3e-09	0.996390295	1.2e-08
21	0.996390295	0.996390343	4.8e-08	1.2e-08	-5.3e-09	0.996390319	3.2e-09
22	0.996390319	0.996390343	2.4e-08	3.2e-09	-5.3e-09	0.996390331	-1.0e-09
23	0.996390319	0.996390331	1.2e-08	3.2e-09	-1.0e-09	0.996390325	1.1e-09
24	0.996390325	0.996390331	6.0e-09	1.1e-09	-1.0e-09	0.996390328	1.1e-09

Mètode de Newton–Raphson

Idea analítica

Es vol millorar el mètode de bisecció per tal de trobar zeros de forma més eficient numèricament.

Se suposa f és derivable i sigui α el zero de f a calcular i x_0 una aproximació inicial: $x_0 \approx \alpha$.
El mètode de Newton–Raphson construeix una successió d'aproximacions x_k a partir de x_0 de la manera següent.
Coneguda l'aproximació x_k, es considera el polinomi de Taylor de grau 1 (la recta tangent) a x_k:

$$f(x) \approx f(x_k) + f'(x_k)(x - x_k) \ ,$$

i es pren l'aproximació següent x_{k+1} on s'anul·la aquest polinomi:

$$x_{k+1} = x_k - \frac{f(x_k)}{f'(x_k)} \quad (k \geq 0) \ ,$$

suposant que no s'anul·li la derivada en x_k.

Mètode de Newton–Raphson

Representació gràfica

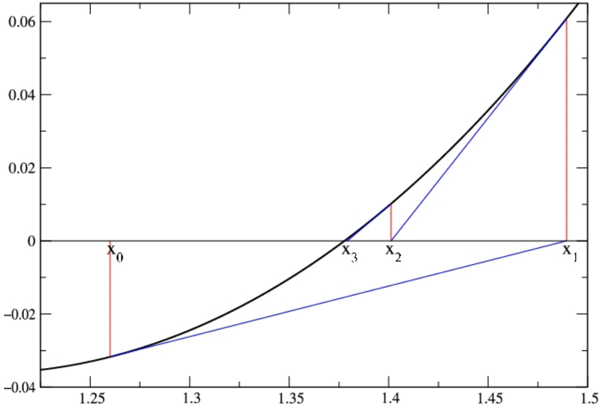

Mètode de Newton–Raphson

Comentaris

- El mètode de Newton–Raphson no és sempre convergent. El **Teorema de Newton-Kantorovich** assegura que:
  - la successió convergeix a un zero α de f si x_0 és prou a prop d'α,
  - la convergència és molt ràpida: genèricament, quadràtica.
- Criteri(s) d'aturada: Quan $|x_{k+1} - x_k| < \delta$ o bé $|f(x_{k+1})| < \varepsilon$, on $\delta > 0, \varepsilon > 0$ són les toleràncies donades. Ambdós criteris poden tenir problemes...
- El mètode es pot generalitzar fàcilment per resoldre sistemes d'equacions no lineals. I ho farem més endavant !

Mètode de Newton–Raphson

Exemple: Zeros de la funció $f(x) = \exp(x - 0.5) - 2x + 0.35$.

Es parteix d'$x_0 = 0.95$ i s'obtenen els iterats següents amb els valors corresponents de la funció i de la derivada (pendent de la tangent) i la diferència amb l'iterat anterior:

k	x_k	$f(x_k)$	$f'(x_k)$	$\lvert x_k - x_{k-1}\rvert$
0	0.95000000000	$1.8312185490e-02$	$-4.3168781451e-01$	
1	0.99241997313	$1.4312185890e-03$	$-3.6372883516e-01$	$0.4e-01$
2	0.99635482363	$1.2683863782e-05$	$-3.5727766888e-01$	$0.4e-02$
3	0.99639032504	$1.0352153579e-09$	$-3.5721934888e-01$	$0.4e-04$
4	0.99639032794	$1.1102230246e-16$	$-3.5721934412e-01$	$0.3e-08$

La columna de diferències $\lvert x_k - x_{k-1}\rvert$ mostra que el nombre de dígits correctes es duplica aproximadament a cada pas. Aquest fet és conseqüència de la convergència quadràtica del mètode de Newton–Raphson.

Mètode de la secant

Idea analítica

Es vol millorar el mètode de bisecció per tal de trobar zeros de forma més eficient numèricament, sense haver de calcular derivades i així baixar costos computacionals.

Siguin α el zero de f que es vol calcular i x_0, x_1 dues aproximacions: $x_0, x_1 \approx \alpha$.
El mètode de la secant construeix una successió d'aproximacions x_k a partir de x_0, x_1 de la manera següent:
Conegudes les aproximacions x_{k-1} x_k, es troba el polinomi d'interpolació de grau 1 (la recta secant) :

$$f(x) \approx f(x_k) + f[x_k, x_{k-1}](x - x_k) \ .$$

i la nova aproximació on s'anul·la aquest polinomi:

$$x_{k+1} = x_k - \frac{(x_k - x_{k-1})f(x_k)}{f(x_k) - f(x_{k-1})} \ \ (k \geq 1) \ .$$

Mètode de la secant

Representació gràfica

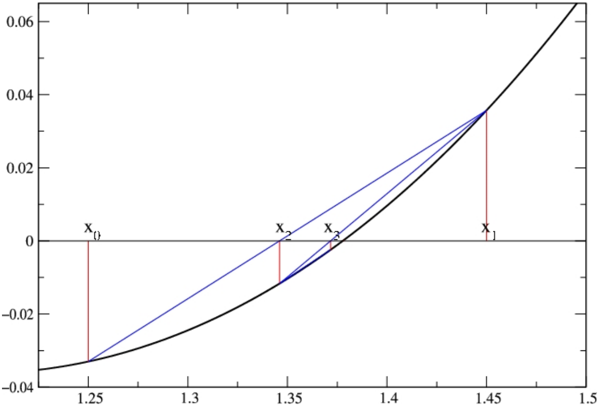

Mètode de la secant

Comentaris

- El mètode de la secant no és sempre convergent.
- En cas de convengència, aquest sol ser ràpida però no tant ràpida com la del mètode de Newton.
- Criteri(s) d'aturada: Quan $|x_{k+1} - x_k| < \delta$ o bé $|f(x_{k+1})| < \varepsilon$, on $\delta > 0, \varepsilon > 0$ són les toleràncies que estem disposats a acceptar. Ambdós criteris tenen problemes...
- El mètode es pot generalitzar fàcilment per resoldre sistemes d'equacions (mètodes quasi-Newton).

Mètode de la secant

Exemple: Zeros de la funció $f(x) = \exp(x - 0.5) - 2x + 0.35$.

Es parteix d'$x_0 = 0.95$, $x_1 = 1.05$ i s'obtenen els iterats següents dels mètodes de la secant i de Newton–Raphson amb els valors corresponents de la funció i de la diferència dividida / derivada (pendent de la secant / tangent) i la diferència amb l'iterat anterior:

k	x_k	$f(x_k)$	$f[x_k, x_{k-1}]$	$\lvert x_k - x_{k-1}\rvert$
0	$9.5000000000e-01$	$+1.8312185490e-02$		
1	$1.0500000000e+00$	$-1.6746982133e-02$	$-3.5059167623e-01$	$0.1e+00$
2	$1.0022322312e+00$	$-2.0587539114e-03$	$-3.0749244921e-01$	$0.5e-01$
3	$9.9553693212e-01$	$+3.0544752958e-04$	$-3.5311364194e-01$	$0.7e-02$
4	$9.9640194410e-01$	$-4.1494063644e-06$	$-3.5791057710e-01$	$0.9e-03$
5	$9.9639035069e-01$	$-8.1245864481e-09$	$-3.5720978398e-01$	$0.2e-04$
6	$9.9639032794e-01$	$+2.1704860131e-13$	$-3.5721932772e-01$	$0.3e-07$
7	$9.9639032794e-01$	$+2.1704860131e-13$	$-3.5721932772e-01$	0.0

Mètode de la secant

k	x_k	$f(x_k)$	$f'(x_k)$	$\lvert x_k - x_{k-1}\rvert$
0	0.95000000000	$1.8312185490e-02$	$-4.3168781451e-01$	
1	0.99241997313	$1.4312185890e-03$	$-3.6372883516e-01$	$0.4e-01$
2	0.99635482363	$1.2683863782e-05$	$-3.5727766888e-01$	$0.4e-02$
3	0.99639032504	$1.0352153579e-09$	$-3.5721934888e-01$	$0.4e-04$
4	0.99639032794	$1.1102230246e-16$	$-3.5721934412e-01$	$0.3e-08$

Mètode de Newton–Raphson

Mètode de la secant

Un petit retoc: mètode de regula–falsi

El mètode de regula–falsi és una modificació del mètode de la secant. La idea és que per determinar x_{k+1} s'escullen dos valors y_{k-1} i y_k d'entre x_{k-2}, x_{k-1}, x_k de tal forma que

$$f(y_{k-1})f(y_k) < 0 \ ,$$

i llavors trobar x_{k+1} amb la iteració de la secant:

$$x_{k+1} = y_k - \frac{(y_k - y_{k-1})f(y_k)}{f(y_k) - f(y_{k-1})} \quad (k \geq 1) \ .$$

En l'exemple considerat:

k	x_k	$f(x_k)$	$\lvert x_k - x_{k-1} \rvert$
1	$1.432010128061e+00$	$6.881970372366e-02$	$6.7e-02$
2	$1.409141217694e+00$	$2.376789622296e-02$	$2.3e-02$
3	$1.401530517672e+00$	$7.992164458057e-03$	$7.6e-03$
4	$1.399003443180e+00$	$2.663381473994e-03$	$2.5e-03$
5	$1.398164846707e+00$	$8.849132431339e-04$	$8.3e-04$
6	$1.397886612738e+00$	$2.937213346103e-04$	$2.8e-04$
7	$1.397794304106e+00$	$9.746007082023e-05$	$9.2e-05$
...	...	...	...
24	$1.397748475959e+00$	$6.962208587424e-13$	$6.6e-13$

Mètodes iteratius per a punts fixos

Plantejament

Es vol trobar solucions de les equacions d'una forma alternativa: com a punts fixos de funcions d'iteració g: $x = g(x)$.

Una solució de l'equació $x = \ cosx$ es pot entendre com un zero de la funció $f(x) = x - \cos x$ o com la solució de l'equació

$$x = g(x) = \cos x \ .$$

La segona interpretació convida a aplicar el mètode iteratiu següent a partir d'una aproximació inicial x_0 donada:

$$x_{k+1} = g(x_k) = \cos x_k \ ,$$

per trobar un punt fix de la funció d'iteració $g(x) = \cos x$.

El mètode de Newton–Raphson per resoldre $f(x) = x - \cos x$, és també un mètode d'iteració simple amb la funció d'iteració

$$g(x) = x - \frac{x - \cos x}{1 + \sin x}$$

.

Mètodes iteratius per a punts fixos

Representació gràfica

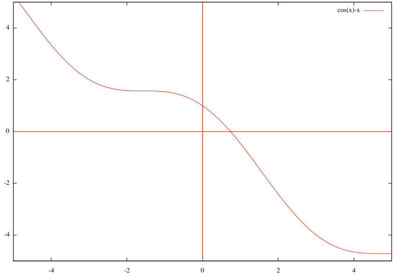

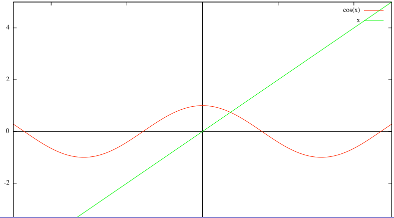

Mètodes iteratius per a punts fixos

Condicions de convergència: Teorema del punt fix

Teorema del punt fix: Sigui $g : [a, b] \longrightarrow [a, b]$ una funció contínua, derivable en (a, b) amb

$$|g'(x)| \leq \lambda < 1 \quad \forall x \in (a, b) \ .$$

(a) Existeix un únic punt fix $\alpha \in [a, b]$ de g: $g(\alpha) = \alpha$.
(b) Si $x_0 \in [a, b]$, la successió definida per $x_{k+1} = g(x_k)$ $(k \geq 0)$ convergeix a α.
(c) Els errors dels x_k com a aproximacions d'α compleixen:

$$|x_k - \alpha| \leq \frac{\lambda^n}{1-\lambda}|x_0 - x_1| \ , \qquad |x_k - \alpha| \leq \frac{\lambda}{1-\lambda}|x_k - x_{k-1}|.$$

Mètodes iteratius per a punts fixos

Comportament dels errors

- La relació

$$|x_k - \alpha| \leq \frac{\lambda^k}{1-\lambda}|x_0 - x_1|$$

permet una estimació a priori del número d'iterats.

- La fita

$$|x_k - \alpha| \leq \frac{\lambda}{1-\lambda}|x_k - x_{k-1}|$$

dóna sentit a usar $|x_k - x_{k-1}| < \delta$, com a criteri de truncament.

Mètodes iteratius per a punts fixos

Exemple: Zero de $f(x) = x - e^{-x}$ - Punt fix de $g(x) = e^{-x}$

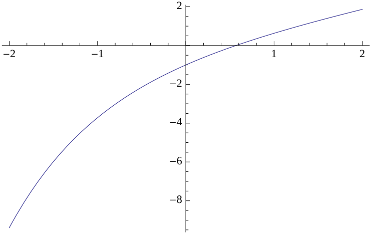

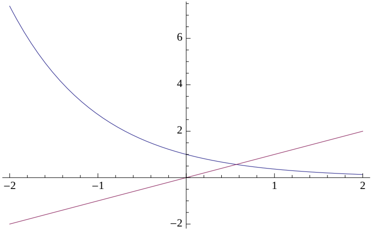

$f(x) = x - e^{-x}$

$\{g(x) = e^{-x}, x\}$

Mètodes iteratius per a punts fixos

Exemple: Zero de $f(x) = x - e^{-x}$ - Punt fix de $g(x) = e^{-x}$

Aplicació del teorema del punt fix:

- $g : [0.2, 1] \mapsto [0.2, 1]$ ja que $g(0.2) \approx 0.819$, $g(1) \approx 0.368$ i g estrictament decreixent: $g'(x) = -e^{-x} < 0$ per a tot $x \in [0.2, 1]$.
- $|g'(x)| < 0.82 = \lambda < 1$ per a tot $x \in [0.2, 1]$.
- g té doncs un únic punt fix a l'interval $[0.2, 1]$ (equivalentment f té un únic zero a $[0.2, 1]$).
- El mètode d'iteració simple $x_0 \in [0.2, 1], x_{k+1} = e^{-x}$ és convergent.

Usant $x_0 = 0.5$, es vol una aproximació amb un error més petit que 10^{-8}. Amb n iteracions, resulta:

$$\frac{0.82^n}{0.18}|0.5 - 0.60653| < 10^{-8} .$$

Llavors $n > 90$ iteracions són suficients.

Mètodes iteratius per a punts fixos

Exemple: Zero de $f(x) = x - e^{-x}$ - Punt fix de $g(x) = e^{-x}$

Resultats d'aplicació del mètode iteratiu $x_0 = 0.5$, $x_{k+1} = e^{-x_k}$:

k	x_k	$\lvert x_k - x_{k-1} \rvert$
0	$5.00000000e-01$	
1	$6.06530660e-01$	$1.06530660e-01$
2	$5.45239212e-01$	$6.12914478e-02$
3	$5.79703095e-01$	$3.44638830e-02$
...	...	...
10	$5.66907213e-01$	$6.52421327e-04$
...	...	...
20	$5.67142478e-01$	$2.24611113e-06$
...	...	...
30	$5.67143288e-01$	$7.73319819e-09$

S'ha obtingut el punt fix amb un error inferior a 10^{-8} amb només 30 iterats (no els 90 teòrics), això és degut a què s'han utilitzat fites del valor absolut la derivada a tot l'interval $[0.2, 1]$. L'estimació del nombre d'iterats millora si es fa servir un interval de definició de g més petit.

Mètodes iteratius per a punts fixos

Exemple: Zero de $f(x) = x - e^{-x}$ - Punt fix de $h(x) = -\ln x$

Resultats d'aplicació del mètode iteratiu $x_0 = 0.55$, $x_{k+1} = -\ln x_k$:

k	x_k	k	x_k
0	0.55	5	0.895394
1	0.597837	6	0.110492
2	0.514437	7	2.202816
3	0.664682	8	–0.789737
4	0.408447		

El mètode no convergeix prenent x_0 proper a la solució α atès que $|h'(\alpha)| \approx 1/0.55 \approx 2 > 1$.

Mètodes iteratius per a punts fixos

Ordre de convergència

Es considera un mètode iteratiu g: x_0 , $x_{k+1} = g(x_k)$ convergent a un punt fix α de g i la successió dels errors absoluts: $e_k = x_k - \alpha$. Si

$$\lim_{k\to\infty} \frac{e_{k+1}}{e_k^p} = C \neq 0 \ ,$$

es diu que el mètod iteratiu té ordre de convergència p amb coeficient asimptòtic de l'error C.

Se suposa ara que g és prou diferenciable i que α és un punt fix d'ordre p,

$$g'(\alpha) = g''(\alpha) = \cdots = g^{(p-1)}(\alpha) = 0 \ , \quad g^{(p)}(\alpha) \neq 0 \ .$$

El desenvolupament de Taylor de g fins a ordre p dóna el comportament asimptòtic dels errors:

$$e_{k+1} = x_{k+1} - \alpha = g(x_k) - g(\alpha) = \frac{g^{(p)}(\xi)}{p!} e_k^p \ , \quad \xi \in < x_k, \alpha >$$

$$\lim_{k\to\infty} \frac{e_{k+1}}{e_k^p} = \frac{g^{(p)}(\alpha)}{p!} \equiv C > 0.$$

El mètode té ordre de convergència p amb coeficient asimptòtic $\frac{g^{(p)}(\alpha)}{p!}$.

Mètodes iteratius per a punts fixos

Ordre de convergència

Es considera un mètode iteratiu amb la funció d'iteració g: x_0 , $x_{k+1} = g(x_k)$ i un punt fix α de g.

- Si $|g'(\alpha)| > 1$, no és convergent
- Si $|g'(\alpha)| < 1$, és localment convergent.
- Si $0 < |g'(\alpha)| < 1$, té ordre de convergència 1 (**convergència lineal**).
- Si $g'(\alpha) = \cdots = g^{(p-1)}(\alpha) = 0$ i $g^{(p)}(\alpha) \neq 0$, té ordre de convergència p.

Quan se cerca un zero simple α de f ($f(\alpha) = 0, f'(\alpha) \neq 0$):

- el mètode de Newton té ordre de convergència d'almenys 2 (**convergència quadràtica**);
- el mètode de la secant té ordre de convergència d'almenys $\frac{1+\sqrt{5}}{2} > 1$ (**superlineal**).

Apèndix: Gràfics sobre la teoria general de la iteració simple

Mètodes iteratius per a punts fixos

Escala convergent

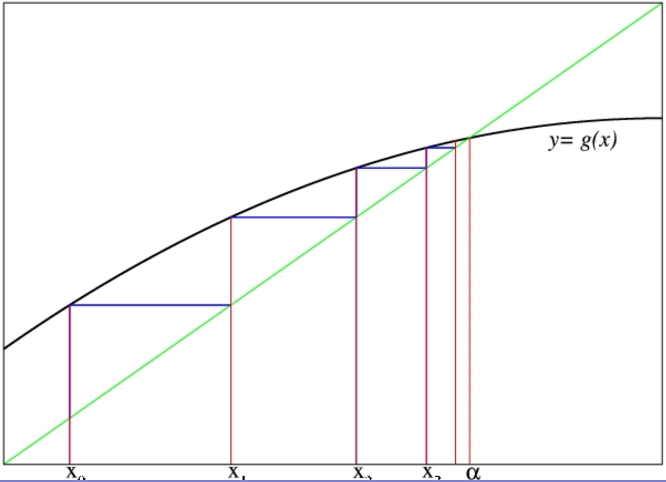

Mètodes iteratius per a punts fixos

Escala divergent

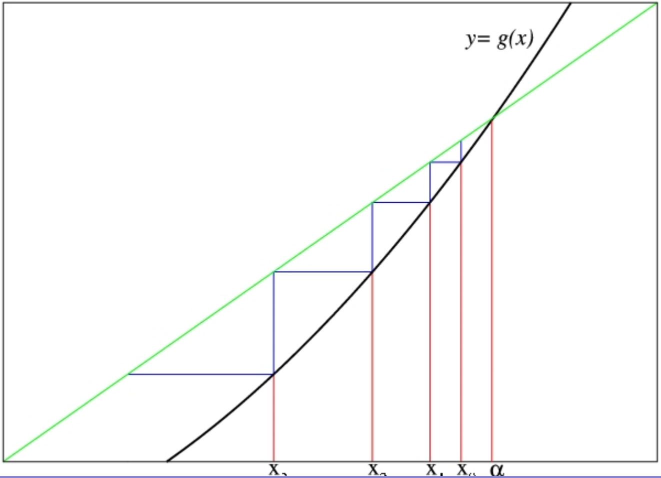

Mètodes iteratius per a punts fixos

Teranyina convergent

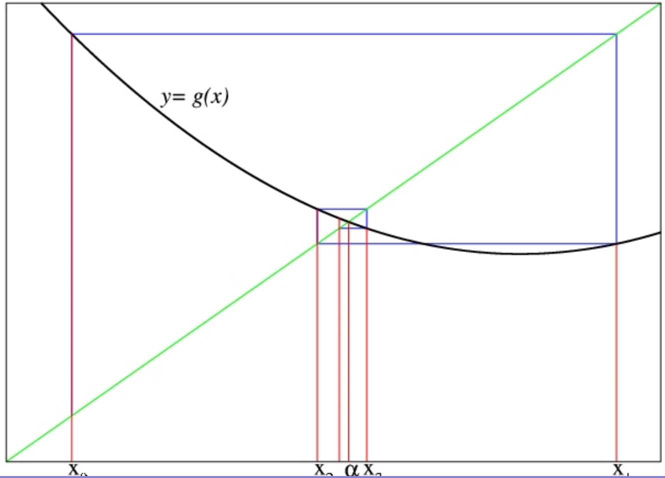

Mètodes iteratius per a punts fixos

Teranyina divergent

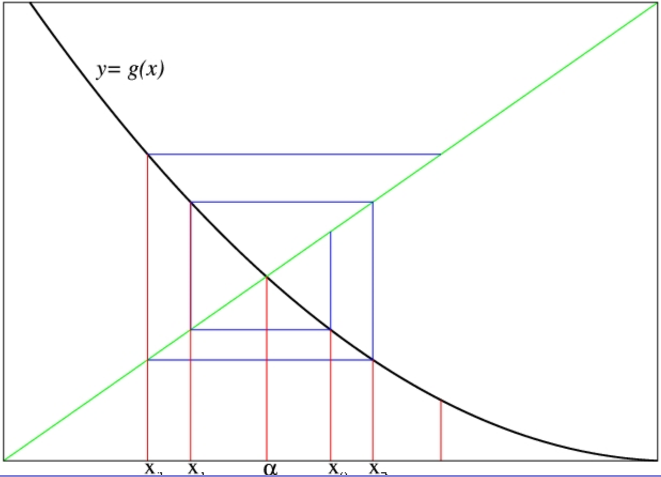

Resolució de sistemes no lineals

Sistemes d'equacions no lineals al pla

Els sistemes d'equacions lineals: $Ax - b = 0$ amb una matriu A quadrada poden tenir solucions (compatibles), que poden ser úniques (determinats) o infinites (indeterminats), o no tenir-ne (incompatibles).

En el cas de sistemes d'equacions no lineals la situació és diferent: el número i localització de solucions no admet restriccions.
Per a sistemes no lineals d'equacions en el pla, és bo tenir present la interpretació geomètrica següent:

L'equació f(x,y)=0 és una corba al pla x-y

Per tant, la resolució de sistemes d'equacions no lineals (dues variables) es pot mirar com estudi de la intersecció de corbes del pla.

Resolució de sistemes no lineals

Sistemes d'equacions no lineals al pla

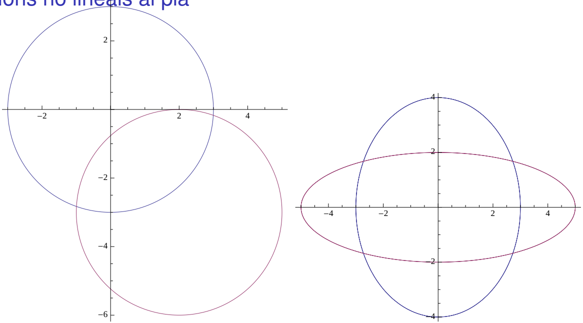

$$x^2 + y^2 = 9 \qquad \frac{x^2}{25} + \frac{y^2}{4} = 1$$

$$(x-2)^2 + (y+3)^2 = 9 \qquad \frac{x^2}{9} + \frac{y^2}{16} = 1$$

Resolució de sistemes no lineals

Sistemes d'equacions no lineals al pla

Volem resoldre el sistema d'equacions no lineals general en el pla $x_1 - x_2$:

$$\begin{aligned} f_1(x_1, x_2) = 0 \\ f_2(x_1, x_2) = 0 \end{aligned} \qquad (1)$$

Amb la notació

$$x = \begin{pmatrix} x_1 \\ x_2 \end{pmatrix} \qquad f(x) = \begin{pmatrix} f_1(x) \\ f_2(x) \end{pmatrix},$$

el sistema inicial (1) s'expresa com $f(x) = 0$.

Resolució de sistemes no lineals

Sistemes d'equacions no lineals al pla

El mètode de Newton per a funcions d'una variable cerca α tal que $f(\alpha) = 0$ per un mètode iteratiu basat en anul·lar l'aproximació de Taylor de primer ordre de f en l'iterat x_k

$$f(x) \simeq f(x_k) + f'(x_k)(x - x_k) = 0$$

per trobar l'iterat següent:

$$x_{k+1} = x_k - \frac{f(x_k)}{f'(x_k)}$$

on se suposa que la derivada de f no s'anul·la en x_k: $f'(x_k) \neq 0$.

Resolució de sistemes no lineals

Sistemes d'equacions no lineals al pla

Es fa servir mateix argument per al cas de més variables i s'il·lustra en el cas de dues.
Ara se cerca $x = (x_1, x_2) \in \mathbb{R}^2$ amb els iterats $x^{(k)} = (x_1^{(k)}, x_2^{(k)}) \in \mathbb{R}^2$.
L'iterat $k+1$ es troba anul·lant l'aproximació de Taylor de primer ordre en l'iterat k:

$$f(x) \simeq f(x^{(k)}) + Df(x^{(k)})(x - x^{(k)}) = 0 \qquad (2)$$

on la matriu jacobiana, se suposa regular, amb determinant no nul:

$$Df(x^{(k)}) := \begin{pmatrix} \frac{\partial f_1(x^{(k)})}{\partial x_1} & \frac{\partial f_1(x^{(k)})}{\partial x_2} \\ \frac{\partial f_2(x^{(k)})}{\partial x_1} & \frac{\partial f_2(x^{(k)})}{\partial x_2} \end{pmatrix}, \quad \det Df(x^{(k)}) \neq 0$$

Si s'aïlla x de l'equació (2) s'obté

$$x^{(k+1)} = x^{(k)} - \left(Df(x^{(k)})\right)^{-1} f(x^{(k)})$$

Resolució de sistemes no lineals

Sistemes d'equacions no lineals al pla

Sembla que la fórmula de per obtenir $x^{(k+1)}$ a partir de $x^{(k)}$

$$x^{(k+1)} = x^{(k)} - \left(Df(x^{(k)})\right)^{-1} f(x^{(k)})$$

requereixi de calcular la matriu inversa a cada iteració

$$\left(Df(x^{(k)})\right)^{-1}$$

per trobar

$$\Delta x^{(k)} := \left(Df(x^{(k)})\right)^{-1} f(x^{(k)})$$

Però $\Delta x^{(k)}$ és millor obtenir-la com a solució del sistema lineal d'equacions:

$$Df(x^{(k)})\Delta x^{(k)} = f(x^{(k)}). \tag{3}$$